

QORTI TA' L-APPELL

IMHALLFIN

**S.T.O. JOSEPH SAID PULLICINO B.A.(HONS.), LL.D. - PRESIDENT
ONOR. CARMEL A. AGIUS B.A., LL.D.
ONOR. JOSEPH D. CAMILLERI B.A., LL.D.**

Seduta ta' nhar it-Tnejn, 14 ta' Jannar, 2002.

Numru 7

Citaz. numru 113/94 JF

**Charles Schembri bhala Direttur
Ezekuttiv responsabbli ghall-Portijiet
Awtorita' Marittima ta' Malta ghan-
nom u in rapprezentanza ta' l-istess
Awtorita' ta' Maritime House Lascaris
Wharf, Valletta.**

vs

**Frederick Frendo ghan-nom u in
rapprezentanza tas-socjeta' Palm
Travel and Shipping Limited ta' 14,
Marina Court, Abate Rigord Street,
Ta' Xbiex, u b'digriet tat-12 ta' Meju
1994 giet ikkjamata fil-kawza s-
socjeta' Palm Shipping Agency
Limited.**

Il-Qorti;

L-ATT TAC-CITAZZJONI

L-Awtorita' Marittima pprocediet kontra l-Qorti Civili Prim'Awla gja' l-Qorti tal-Kummerc b'dan l-att ta' citazzjoni :-

“L-attur ippremetta :-

“Premess illi fil-15 ta' Mejju 1992 is-socjeta' konvenuta ffirmat “request for a Laid up Berth” mal-Awtorita' Marittima ta' Malta li fih indikat illi hija kienet l-agent f'Malta tal-bastiment M.V. Thea Tyhi u ntrabtet illi thallas “laid up fees” ghall-istess bastiment lill-Awtorita' Marittima ta' Malta a tenur tal-Port Dues Regulations tal-1977 (Dok A) ;

Premess illi l-imsemmi bastiment inbiegh b'irkant taht l-awtorita' ta' din il-Qorti fil-25 ta' Gunju 1993 ;

Premess illi s-socjeta' konvenuta hija debitrice tal-attur nomine fis-somma ta' erbat elef, hames mija u sebgha u tletin lira Maltin u hamsin centezmu (Lm4,537.50) rapprezentanti “Laid up dues” ghall-bastiment M.V. Thea Tyhi ghall-perijodu mis-6 ta' Gunju 1992 sal-25 ta' Gunju 1993 ;

Premess illi ghalkemm interpellat sabiex ihallas, il-konvenut nomine baqa' inadempjenti ;

Talab li din il-Qorti :

1. Tikkundanna lill-konvenut nomine jhallas lill-attur nomine s-somma ta' Lm4,537.502,0 fuq imsemmija.

Bl-ispejjez, komprizi dawk tal-ittra bonarja tal-20 ta' Dicembru 1993, u bl-imghax legali mill-1 ta' Dicembru 1992 kontra l-konvenut nomine.”

ECCEZZJONIJIET

Il-konvenut Frederick Frendo ghan-nom u in rappresentanza tas-socjeta' Palm Travel and Shipping Limited eccepixxa illi preliminarjament is-socjeta' konvenuta ghandha tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju stante li qatt ma ffirmat jew dahlet go kwalunkwe ftehim mal-Awtorita' Marittima u, kif jidher mid-dokument anness immarkat dokument A, is-socjeta' li ffirmat id-dokument kienet Palm Shipping Agency Limited li ffirmat l-istess dokument "as agents only" flimkien ma' rapprezentant tal-armatur tal-vapur.

L-istess Frederick Frendo ghan-nom u in rappresentanza tas-socjeta' Palm Shipping Agency Limited, kjamata fil-kawza mill-ewwel Qorti, hekk eccepixxa :-

"1. Illi preliminarjament it-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez stante li s-socjeta' kjamata in kawza qatt ma kontrattat bhala principal mas-socjeta' attrici imma esklussivament bhala agent ghat-terzi.

2. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suppost, it-talba tal-attur tirrigwarda "laid up dues" dovuti allegatament mill-bastiment lill-awtorita' marittima ghall-perijodu ta' zmien wara t-terminazzjoni tal-kuntratt ta' agenzija bejn is-socjeta' kjamata in kawzau l-bastiment."

DECIDE

B'sentenza tat-22 ta' Ottubru 1998, l-ewwel Qorti ddecidiet il-kawza billi filwaqt li laqghet l-eccezzjonijiet tas-socjeta' konvenuta Palm Travel and

Shipping Limited u lliberatha mill-osservanza tal-gudizzju a spejjez tal-attur nomine, laqghet fl-istess hin it-talba attrici fl-ammont imsemmi kontra s-socjeta' Palm Shipping Agency Limited bl-ispejjez gudizzjarji kontriha u bl-interessi legali kif mitlub sal-pagament effettv.

MOTIVAZZJONI TAS-SENTENZA APPELLATA

L-ewwel Qorti hekk immotivat is-sentenza taghha :-

“Ikkunsidrat li f'din il-kawza, l-attur nomine talab hlas f'somma kwantifikata – Lm4,537.50,0 – bhala “laid up dues” in konnessjoni ma' facilitajiet ta' irmigg minnu pprovdoti versu l-bastiment M.V. Thea Thyi ghall-perijodu mis-6 ta' Gunju 1992 sal-25 ta' Gunju 1993.

Originarjament l-attur nomine harrek bhala konvenut lis-socjeta' Palm Travel and Shipping Limited. Din eccepjet li ma kienitx il-legittima kontradittur u talbet ghalhekk li tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju. Fil-fatt mid-dokument markat Dok A, a fol 13 tal-process, jemergi li bhala agent tal-vapur de quo kienet is-socjeta' Palm Shipping Agency Ltd u mhux dik li giet imharrka. Illi ghaldaqstant l-eccezzjoni legali tas-socjeta' konvenuta Palm Travel and Shipping Ltd hija fondata u qieghda tintlaqa' a spejjez ta' l-attur nomine.

Illi fil-mori tal-procedura pero'ssejhet fil-kawza s-socjeta' Palm Shipping Agency Ltd li kkontestat it-talba ghall-hlas maghmula mill-attur nomine kif gja' intqal. Preliminarjament, is-socjeta' kkjamata fil-kawza tikkontendi li hija qatt ma kkontrattat bhala principal imma esklussivament bhala agent ghat-terz u li f'kull kaz u subordinatament l-agenzija kienet giet terminata fil-perijodu ta' zmien li ghalih hija qieghda tintalab li thallas.

Mill-ftehim, Dok A, a fol 13 tal-process, jemergi li s-socjeta' Palm Shipping Agency Ltd iffirmit bhala “agents only” tal-bastiment Thea Tyhi. Bl-imsemmija skrittura, is-socjeta' kkjamata fil-kawza assumiet li thallas,

“Such lay-up fees or charges as The (Malta Maritime) Authority shall request in accordance with the Port Dues Regulations, 1977”,

minbarra dan, hija assumiet li bhala agent tal-vapur surreferiet, tkun dahhlet fir-responsabbilita' ta',

who has performed any act in respect of a ship required to be performed by law or who has incurred or has made any payment or entered into any liability in respect of a ship in any port, shall be deemed to be the agent of that ship, during the time such ship remains in Malta.”

Mill-provi prodotti jirrizulta li, effettivamente, is-socjeta' kkjamata fil-kawza ghamlet hlasijiet ghall-irmigg u servizzi ancillari pprovdu ti lill-bastiment sa certa data imma li in segwitu, u wara li ntebhet u rrealizzat li ma kienitx ser tigi koperta u rimborzata mis-sidien tal-istess bastiment, baghtet tinforma lill-attur nomine li hija kienet qieghda tezonera lilha nfisha mill-agenzija de quo. L-attur nomine ma accettax li s-socjeta' Palm Shipping Agency Ltd tezonera ruhha minn dan l-obbligu billi rritjena li hija ma setghetx tghaddi ghal “relinquishing agency”. Fil-fatt jemergi kjarament li skond l-artikoli 38 u 39 tal-Malta Maritime Act, 1991, is-socjeta' in kwistjoni kienet u baqghet responsabbli ghal kull hlas dovut. Minbarra dak li jinghad fl-artikolu 38 ta' l-Att, l-artikolu 39(2) jispecifica inoltre hekk :-

“The following persons shall be liable for payment of any dues, charges or fees levied under this Act :

* * * * *

(b) The agent of the ship, who shall have paid or made himself liable to pay any charge on account of such ship”.

Mis-suespost m'hemmx dubbju dwar ir-responsabbilita' legali u l-obbligu fuq is-socjeta' kkjamata in kawza di fronte l-attur nomine. Ma jidhirx li hemm xi kwistjoni dwar il-'quantum', li gie mitlub mill-attur nomine. Saru sottomissjonijiet dwar jekk il-bastiment fil-fatt kienx jikkwalifika bhala 'wreck' imma xejn preciz u konkluzziv ma tressaq bi prova ghas-sodisfazzjon tal-Qorti min-naha tas-socjeta' kkjamata fil-kawza.”

KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

Minn din is-sentenza appellat is-socjeta' Palm Shipping Agency Limited. L-aggravju taghha fil-mertu jikkonsisti fil-fatt illi l-kjamat fil-kawza kkontesta d-decizjoni tas-sentenza appellata illi s-socjeta' minnu rapprezentata nstabet personalment responsabbli ta' hlas ta "laid up fees" ghall-bastiment in kwistjoni minkejja l-fatt li ferm qabel ma giet prezentata c-citazzjoni din kienet iddikjarat li m'ghadhiex agent tal-istess vapur.

Jissottometti illi l-fatt li agent jinstab personalment responsabbli ghad-debitu tal-principal imur kontra kull principju stabbilit mill-Kodici tal-Kummerc. L-appellant nomine jkompli l-aggravju tieghu hekk : "L-ewwel Onorabbli Qorti donnha bbazat is-sentenza taghha fuq l-iskrittura a fol. 13 li tghid "Who has performed any act in respect of a ship required to be performed by law or who has incurred or has made in any port, shall be deemed to be the agent of that ship, during the time such ship remains in Malta." "L-iskrittura qed tikkontempla possibilita' f'cirkostanzi fejn ma jkunx car jekk hemmx agent jew le. Fil-fatt jekk is-sitwazzjoni hi cara m'hemm l-ebda raguni ghalfejn wiehed ghandu jipprezumi s-sitwazzjoni x'inh. Fil-fatt is-socjeta' appellanti informat l-attur nomine illi m'ghadhiex l-agent ta' tali bastiment M.V. Thea Tyhi u oltre dan il-fatt illi persuna halset ghal xi perjodu l-hlasijiet tal-bastiment ma jfissirx li dik l-istess persuna ghandha tibqa' kontra l-volonta taghha agent tal-bastiment".

Jinghad qabel xejn illi c-citazzjoni mill-iskrittura a fol. 13 li ghalha rrifera l-appellant nomine ma hi xejn hlief riproduzzjoni tal-artikolu 38 tal-Att dwar l-Awtorita' Marittima (Kap. 352) li bil-Malti testwalment jiddisponi :-

“Agent ta' bastiment li jkun wettaq xi ghemil dwar il-bastiment li b'xi wahda mid-disposizzjonijiet ta' dan l-att huwa mehtieg li jsir jew li jkun dahal ghal, jew ghamel xi hlas, jew ha xi responsabbilita' dwar bastiment f'xi port, ghandu, ghall-finijiet ta' dan l-att jitqies li hu l-agent tal-bastiment sakemm dak il-bastiment jibqa' Malta.” Hu bis-sahha ta' din id-disposizzjoni illi l-Awtorita' Marittima qed tirreklama minghand is-socjeta' kjamata fil-kawza l-hlasijiet dovuti mill-bastiment li tieghu kienet l-agent. Dan l-aggravju jinkwadra ruhu fit-tieni eccezzjoni tas-socjeta' appellanti, dik cioe' illi t-talba tal-attur tarrigwarda “laid up dues” dovuti allegatament mill-bastiment lill-Awtorita' Marittima ghall-perjodu taz-zmien wara t-terminizzjoni tal-kuntratt ta' agenzija bejn is-socjeta' kjamata in kawza fuq kull bastiment. Din hi l-uniku eccezzjoni fil-mertu.

Dan qed jinghad ghaliex fin-nota ta' sottomissjonijiet taghha quddiem din il-Qorti is-socjeta' appellanti wessghat konsiderevolment l-aggravji taghha b'mod li dawn ikopru eccezzjonijiet illi ma gewx moghtija quddiem l-ewwel Qorti u konsegwentement ma gewx minnha trattati u decizi fis-sentenza appellata u lanqas gew sollevati fir-rikors ta' appell.

Dawn is-sottomissjonijiet jinkludu inter alia :-

(a) L-allegazzjoni tal-abbandun totali tal-bastiment. Hemm il-prova illi s-sidien kienu verament abbandunaw kull interess fil-vapur pero'

minn imkien ma tirrizulta l-prova illi dan kien gie dikjarat bhala wreck u konsegwentement ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi kellu jibqa' jitqies bhala li kien bastiment.

(b) Allegazzjoni illi l-Awtorita' Marittima nonostante li kienet taf x'kienet is-sitwazzjoni u nonostante l-poteri li tatiha l-ligi biex hi tezigi d-drittijiet lilha dovuti, anke permezz tal-bejgh gudizzjarju tal-bastiment, naqset li tiehu dawk il-passi mehtiega biex tassigura d-drittijiet taghha u dana tempestivament bil-konsegwenzjali pregudizzju ghas-socjeta' appellanti. Dan mhux biss ghaliex kien hemm deterjorament tal-bastiment minhabba l-perkors taz-zmien imma aktar u aktar ghaliex komplew jakkumulaw id-drittijiet dovuti meta dan kellu seta' jigi evitat li kieku l-awtorita' attrici hadet passi immedjati biex tassigura l-hlas tal-mizati dovuti u tigbor l-flus dovuti lilha bla telf ta' zmien. Minflok ghamlet hekk izda (l-awtorita') qed tippretendi li l-agent ghandu jbati hu personalment dawn l-ispejjez li zdiedu u mmultiplikaw aktar ma ghadda z-zmien minhabba l-indecizjoni tal-awtorita' li tiehu dawk il-passi necessarji li hi biss setghet hadet. Dan id-dritt tal-Awtorita' hu uniku u ebda agent jew kwalunkwe kreditu iehor ma hu privileggjat b'dan il-mod.

Din il-Qorti tista' tinsipatizza ma' din is-sottomissjoni, li tista' wkoll tkun fondata fil-fatt u fid-dritt, pero' indubbjament dawn l-allegazzjonijiet bl-ebda mod ma jinkwadraw ruhhom fl-eccezzjonijiet moghtija mis-socjeta'

kjamata fil-kawza. Ma gew bl-ebda mod avvanzati quddiem l-ewwel Qorti. Din il-Qorti ma tistax fi stadju ta' appell tinvestiga u tiddelibera dwarhom. Tista' biss tiriserva d-drittijiet tas-socjeta' appellanti si et quatenus kontra l-Awtorita' Marittima. "Fit-trattazzjoni quddiem din il-Qorti sar tentattiv mill-appellanti biex jikkontestaw l-ammonti reklamati mis-socjeta' attrici. Sottomissjonijiet dawn li jezorbitaw mill-eccezzjoni moghtija mill-konvenuti nomine u huma fil-verita' in konflitt magghom. Mhux konsentit ghal din il-Qorti li f'dan l-istadju twessa l-konsiderazzjonijiet taghha fuq aggravji li ma jirrelatawx ma' l-eccezzjonijiet moghtija ghat-talbiet attrici." (Stephen Rossi nomine vs Michael Zammit et nomine, deciza minn din il-Qorti fis-6 ta' Ottubru 1999).

Din il-Qorti sejra tillimita ruhha allura ghall-konsiderazzjoni ta' dik il-parti tas-sottomissjonijiet tas-socjeta' appellanti li tirrelata mat-talbiet u l-eccezzjonijiet moghtija. Il-Qorti tibda biex telenka l-fatti tal-kawza kif elaborati fir-rikors tal-appell ghaliex dawn jaghtu stampa cara tal-punt in kontestazzjoni u minnhom jista' wkoll jigi identifikat liema kienu l-asperti tal-vertenza li ma setghux jigu kkonsidrati fit-trattazzjoni ta' dan l-appell billi kif inghad ma jinkwadrawx ruhhom mal-eccezzjonijiet moghtija.

"1. F'Mejju 1992, il-bastiment Thea Tyhi waqt li kien bejn Malta u Sqallija, mimli merkanzija fi triqtu lejn id-destinazzjoni tieghu, hakmuh nirien kbar u sofru danni sostanzjali. Il-bastiment kellu jigi irmonkat u l-ekwipagg gie mwassal Malta minn bastiment iehor. (Xhieda ta' Frederick Frendo a fol. 64 et sec,

konfermata minn xhieda ta' Carmel Schembri a fol. 40 tal-process).

2. Is-socjeta' Palm Shipping Ltd giet mahtura bhala agent tal-bastiment.

3. Fil-15 ta' Mejju s-sid tal-bastiment iffirma formola bl-isem ta' "Request for laid up berth" (a fol. 6 tal-process) liema formola giet ukoll iffirmata mis-socjeta' Palm Shipping Agency Ltd, "as agents only."

4. In vista tal-kondizzjoni tal-bastiment u l-merkanzija, l-ekwipagg tpoggew f'lukanda ; kienu waslu Malta s-sidien tal-bastiment li qattghu xi zmien hawn ; gew mahtura diversi esperti barranin sabiex jaghmlu indagini dwar l-incident ; kienu waslu tas-Salvage Association Ingliza, u matul dan il-perijodu kollu s-socjeta' appellanti qdietet dimirijietha qua agent, daret b'dawn in-nies kollha, halset kontijiet in konnessjoni ma' dan in-visiti. (Xhieda, Frederick Frendo a fol. 65).

5. Sussegwentement dan il-bastiment gie dikjarat total loss in vista tal-fatt li l-prezz tat-tiswijiet kienu oltre l-valur tal-bastiment.

6. Ghall-ewwel gimghat is-socjeta' appellanti kienet tircievi flus mis-sieni ghall-ispejjez li hi kienet qed thallas ghan-nom tal-istess sidien (inkluzi berthing fees tal-awtorita' marittima), kif ukoll ghas-servizz li kienet qed taghti, izda fl-ahhar gimghat ta' Gunju beda jidher car li s-sidien bdew jtilfu l-interess fil-bastiment, ma baqawx jibghatu fondi u waqfu milli jikkomunikaw mal-agenti.

7. Beda jidher car li s-sidien kienu abbandunaw il-bastiment, u meta l-kont tas-socjeta' appellanti kien tela' ghall-aktar minn Lm17,000 liema somma kienet tinkludi wkoll dawk il-kontijiet mibghuta lis-socjeta' appellanti mill-Malta Maritime Authority, is-socjeta' appellanti fil-24 ta' Gunju **infurmat lill-Awtorita' Marittima bis-sitwazzjoni ta' abbandun, u li in vista ta' dan illi hi ma kienitx ser tibqal-agent tal-bastiment, u talbet lill-Awtorita' tiehu dawk il-passi kollha li sethget tiehu hi fil-kwalita' taghha ta' Awtorita' Marittima** (xhieda ta' Frederick Frendo konfermata minn Charles Schembri a fol. 42 u 43).

8. Minflok ma hadet dawk il-passi li tikontempla l-ligi dwar bastimenti li jkunu gew abbandunati hawn Malta (artikolu 330 tal-Att dwar il-Bastimenti Merkantili) u minflok ma ghamlet dak li tipprovdi l-ligi f'artikoli 35 u 49 tal-Malta Maritime Authority Act sabiex tirriduci l-ispejjez fl-ahjar interess tal-Awtorita' stess, l-awtorita' injorat dan l-istat ta' fatt u baqghet izzomm lill-Agent

responsabbli **personalment** għall-hlas tal-berthing fees ta' dan il-bastiment durante il-perijodu wara li gie abbandunat mis-sidien (ittra mill-awtorita' marittima a fol. 80 tal-process).

9. Is-socjeta' appellanti saħansitra fl-14 ta' Settembru 1992 kienert anke pprezentat protest il-Qorti kontra l-Awtorita' fejn spjegat li l-bastiment abbandunat kellu jitqies bhala wreck , u sabiex l-awtoritajiet jiehdu dawk il-passi kollha necessarji ai termini ta' artikolu 330 tal-Att dwar il-Bastimenti Merkantili u fejn l-appellanti kien interpella lill-protestati sabiex jiehdu dawk il-passi kollha necessarji rigward il-bastiment u jiddesistu milli jkomplu jzommu l-esponent responsabbli fil-konfront tal-istess vapur. Izda l-Awtorita' Marittima ma kienet hadet ebda passi (Xhieda ta' Carmelo Schembri a fol. 42 tal-process.)

10. In vista tal-fatt li meta abbandunaw il-bastiment is-sidien kellhom dejn ta' oltre Lm17,000 mas-socjeta' appellanti, din ipprezentat citazzjoni fejn talbet lill-Qorti tordna lill-bastiment iħallas lis-socjeta' Palm Shipping is-somma ta' Lm17,488.

11. Is-socjeta' Palm Shipping nonstante li kellha tipprezenta citazzjoni għall-kanonizzazzjoni tal-kreditu tagħha, nonostante li kellhom jinhatru kuraturi sabiex jirraprezentaw lill-bastiment, u nonostante li kien hemm diversi differimentui fuq talba tal-kuraturi, ottjeniet sentenza favorevoli f'anqas minn sitt xhur.

12. L-Awtorita' Marittima kienet taf li l-ligi tramite artikolu 35 tal-Malta Maritime Authority Act tagħtiha s-setgha li meta bastiment ma jħallasx il-berthing fees, din hija f'posizzjoni privileggjata u unika u tista' hi tipprocedi sabiex tbiegh il-bastiment, tant hu hekk li fis-27 ta' Awssu kitbet lis-sidien u bagħtet kopja lis-socjeta' appellanti li jekk il-bastiment ma jitneħhiex kienet ser tezercita d-drittijiet tagħha taht artikolu 35 (dokument hawn esebit u mmarkat AF1).

13. Izda l-Awtorita' Marittima ma hadet ebda passi mmedjati u kien biss fit-22 ta' Settembru, tlett xhur wara l-abbandun li l-Awtorita' Marittima bdiet il-proceduri ai termini ta' Artikolu 35 u anki dawn il-proceduri ma gewx segwiti bl-agħlilita li tippermetti l-ligi f'dan il-kaz partikolari.

14. Nell frattemp l-Awtorita' Marittima baqghet tibghat il-kontijiet lis-socjeta' appellanti liema socjeta' kull darba li kienet tircievi kont iehor kienet tinforma lill-Awtorita' li hi ma kienitx l-agent ant li hi stess kienet bdiet proceduri kontra l-bastiment.

15. Il-bastiment inbiegh b'subbasta sena wara l-abbandun fil-25 ta' Gunju 1993 wara li kien ilu sena bla ma saritlu ebda manutenzjoni, u wara li ddeterjora gjornalment sakemm spicca bhal bicca sadid.

16. L-Awtorita' Marittima issa qed tippretendi li s-socjeta' Palm Shipping Agency ghandha thallas il-berthing fees tal-bastiment hi personalment mid-data tal-abbandun fl-24 ta' Gunju 1992 sa meta nbiegh il-bastiment f'Gunju 1993.

17. Fil-fatt fl-20 ta' Jannar 1994 is-socjeta' appellata l-Awtorita' Marittima ipprezentat citazzjoni fejn talbet lill-Qorti tiddikjara li s-socjeta' appellanti hija debitrice tal-Awtorita' fis-somma ta' Lm4537.50 rappresentanti ta' "laid up dues" mill-perijodu 6 ta' Gunju 1992 sal-25 ta' Gunju 1993."

Ghall-fini ta' din il-kawza huma biss rilevanti l-punti wiehed sa sebgha minn dawn il-fatti elenkati ghax kienu dawn illi kienu jinkwadraw ruhhom ghall-fini tal-interpretazzjoni tal-artikolu 38 tal-Att dwar l-Awtorita' Marittima ta' Malta li jirregola r-responsabbilita' tal-agent tal-vapur.

Il-Qorti tqis fir-rigward in-natura guridika tal-agent tal-vapur kif tradizzjonalment koncepita u li hi dik li tohrog minn insenjament tal-Qorti tal-Kummerc fil-kawza bl-ismijiet Emmanuele Cassar vs Silvio Mifsud nomine (Vol. XXXIX.iii.821). "Ir-rapprezentanza tal-propjetarji u armaturi ta' bastimenti hija fil-fatt difiza bejn il-kaptan u r-rakkomandatarju. L-ewwel wiehed jipprovdi ghall-funzjoni teknika jigifieri ghall-govern tal-bastiment. L-iehor hu prepost ghall-funzjoni ekonomika jigifieri ghall-esekuzzjoni tal-kuntratt ta' trasport. Ir-rakkomandatarji huma ta' tlett speci, is-semplici konsenjatarji, r-rakkomandatarji proprji u r-rapprezentanti jew agenti tas-socjetajiet ta' navigazzjoni.

Il-konsenjatarji jew agenti ta' bastiment huma dawk li jigu maghzulin kull darba li bastiment imur fil-port fejn joqghod il-konsenjatarju, fejn ma jkunx hemm rakkomandatarju stabbilit u l-fakultajiet taghhom huma limitati ghall-operazzjonijiet li jkollhom x'jaqsmu u li jkunu l-konsegwenza tal-fatt tal-karikament u tal-iskarikament ta' bastiment, wiehed determinat f'port wiehed. Il-figura guridika taghhom hija kwindi dik ta' mandatarju okkazjonali b'mandat specjali u limitat. Ir-rapprezentanti jew agenti tas-socjetajiet ta' navigazzjoni huma istituri veri u proprji ghaliex jittrattaw u jikkonkludu abitwalment l-affarijiet kollha tas-socjeta' li jirrapprezentaw u l-post fejn joqghodu u f'dak il-post huma preposti ghall-kummerc kollu li fl-istes post jigi ezercitat mis-socjeta' mandanti.”

Dan l-insenjament kien jirrifletti fil-fatt d-disposizzjonijiet tal-Kodici tal-Kummerc li jipprovdu ghall-agenzija merkantili. L-artikolu 49 tal-Kap. 13 jipprovdi illi fin-nuqqas ta' patt ta' ligi jew ta' uzu kuntrarju r-rapprezentanza kummercjali hija regolata minn disposizzjonijiet tat-titolu XVIII tat-Taqsima II tat-Tieni Ktieb tal-Kodici Civili sa fejn jistghu jghoddu barra mid-disposizzjoni tal-artikolu 1861. Ghall-fini ta' din il-kawza jinteressa allura l-artikolu 1889, subinciz 1 tal-Kodici Civili, li japplika wkoll allura ghar-rapprezentanza kummercjali li jiddisponi illi “l-mandatarju jista' jirrinunzja l-mandat billi jgharraf b'din ir-rinunzja lill-mandant”. Indubbjament allura li kieku baqghu applikabbli l-

provvedimenti appena citati tal-Kodici tal-Kummerc u tal-Kodici Civili li jirregolaw il-kuntratt ta' rapprezentanza kummercjali l-aggravju tas-socjeta' appellanti kien ikun sew sostnut.

Il-kaz taht ezami pero' kien certament regolat mill-artikolu 38 tal-Att Dwar l-Awtorita' Marittima (Kap. 352) fuq citat illi ma setghax ma jigix kwalifikat bhala lex specjalis li tidderoga mill-ligi ordinarja u li expressis tirregola r-relazzjonijiet bejn l-agent tal-vapur u l-Awtorita' Marittima fir-rigward tal-hlasijiet mitluba minnha f'din l-istanza ghal "laid up fees". Rilevanti illi s-subtitolu ta' din id-disposizzjoni partikolari, deskrittiv tal-provvediment, hu illi "agent may not relinquish agencies". Dan ifisser illi kuntrarjament ghall-principju generali fuq accennat illi l-mandatarju seta' dejjem jirrinunzja ghall-mandat lilu moghti u minnu accettat, fil-kaz ta' agent ta' vapur, dan kien espressament vjetat mil-ligi sakemm il-vapur jibqa' Malta. Il-ligi dwar dan hi tassattiva, cara u univoka. L-agent kien obligat jibqa' jagixxi ta' agent u jibqa' responsabbli ghall-obbligi tal-mandant tieghu, f'dan il-kaz is-sidien tal-vapur "for the purposes of this Act".

Dan ifisser illi filwaqt illi fir-rigward tar-relazzjonijiet tieghu ma' terzi persuni r-rinunzja tal-mandat tkun valida u torbot fil-ligi, fir-rigward ta' dawk id-drittijiet u obbligi li jinteressaw lill-istess agent fir-relazzjonijiet tieghu mal-Awtorita' Marittima dan kellu jitqies li ghadu agent nonostante kwalunkwe rinunzja li jaghzel li jaghmel. Mhux biss. Il-ligi

riedet tkompli ticcara u tassigura dan il-principju billi fid-disposizzjoni sussegwenti tal-artikolu 39 tispecifica illi fost il-persuni li kienu responsabbli ghall-hlasijiet ta' "any dues charges or fees levied under this Act" kien hemm espressament "2(b) the agent of the ship who shall have paid or made himself liable to pay any charge on account of such ship". Ovvjament din l-ahhar frazi sottolinejata tirreferi proprju ghall-kaz fejn wiehed ma kienx altrimenti jitqies li kien agent li kieku ma kienx ghaliex bil-komportament tieghu kien irrenda ruhu responsabbli ghal tali hlasijiet fit-termini tal-artikolu 38. Inoltre fis-subinciz 3 tal-artikolu 39 l-agent jinghata d-dritt li jzomm ghalih flejjes li jkun ircieva akkont tal-bastiment jew tas-sid sal-ammont li jkun hallas u spejjez ragjonevoli inkorsi b'rizultat ta' tali pagament jew responsabbilita'. Dana proprju biex jigi assigurat lill-agent illi jkun kopert ghal kull eventwalita' konsegwenzjali ghall-fatt li l-ligi zzommu responsabbli bhala agent ghaz-zmien li fih il-vapur jibqa' Malta indipendentement minn jekk ikollux jew le l-kopertura tal-mandant tieghu.

Issa hu minnu illi l-Att dwar l-Awtorita' Marittima jaghti wkoll poteri estensivi lill-istess awtorita' biex hi wkoll tiehu dawk il-passi kollha mehtiega biex tassigura l-pagament ta' dak li kien lilha dovut. Kellha d-dritt fil-kaz ta' "laid up ships", kif jirrizulta mill-provi li kien il-bastiment taht ezami, illi tordna lil dak il-vapur biex jitlaq mill-port fiz-zmien minnha stabbilit. Ordni din illi kienet ir-responsabbilita' tal-"master owner or agent of the ship to comply with any direction given as aforesaid". Fin-

nuqqas ta' tali ordni li tigi obduta l-Awtorita' kellha d-dritt illi tghaddi ghal bejgh gudizzjarju tal-istess bastiment. Dawn huma pero' poteri moghtija lill-Awtorita' u bl-ebda mod ma jezimu lill-agent mill-obbligu fuqu imposti espressament mil-ligi. Dan ma jfissirx pero' illi l-Awtorita' setghet inkwinament titraskura da parti taghha l-obbligi taghha li taghmel dak li tempestivament kellha taghmel. Mhux biss biex tassigura d-drittijiet lilha dovuti imma wkoll biex ma tippregudikax indebitament lil min kien bil-ligi mgħobbi b'responsabbilitajiet proprju biex jassigura d-drittijiet dovuti lill-istess Awtorita'. Dan pero' billi kif inghad ma hux il-mertu ta' din il-kawza u din il-Qorti ma hix tippronunzja ruhha dwaru. L-appell allura sa fejn hu pertinenti għall-mertu taht ezami ma jirrizultax sostnut.

Għal dawn il-motivi, l-appell qed jigi michud u s-sentenza appellata kkonfermata, bl-ispejjez kontra s-socjeta' appellanti. L-ispejjez tal-prim'istanza jibqghu kif gja' decizi fis-sentenza appellata.

Dep/Reg

mg